

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

**Informacja o realizacji świadczeń rodzinnych
w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r.**

1.	CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH.	1
1.1.	RODZAJE ŚWIADCZEŃ.....	1
1.2.	ZMIANY W SYSTEMIE ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH WPROWADZONE W OKRESIE OD 1 STYCZNIA 2012 ROKU DO 31 GRUDNIA 2014 ROKU.....	5
2.	REALIZACJA ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH	12
2.1.	INFORMACJA O SYTUACJI DOCHODOWEJ RODZIN KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH	12
2.2.	ŚWIADCZENIA ZALEŻNE OD KRYTERIUM DOCHODOWEGO	13
	<i>Tabela.1. Liczba osób korzystających ze świadczeń rodzinnych uzależnionych od dochodu w latach 2012- 2014 .....</i>	<i>13</i>
	<i>Tabela 2. Wydatki na świadczenia rodzinne uzależnione od kryterium dochodowego w latach 2012-2014 .....</i>	<i>15</i>
2.3.	ŚWIADCZENIA OPIEKUŃCZE	16
3.	PODSUMOWANIE	18

Warszawa, marzec 2015 r.

1. Charakterystyka systemu świadczeń rodzinnych.

Funkcjonujący aktualnie system świadczeń rodzinnych został wprowadzony 1 maja 2004 r. Podstawę prawną systemu stanowi ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015r., poz. 114).

System świadczeń rodzinnych jest systemem pozaubezpieczeniowym, zorganizowanym na zasadzie zaopatrzeniowej, finansowanym z budżetu państwa. System świadczeń rodzinnych oparty jest o zasadę pomocniczości, uwzględniającą regułę, że osobami w pierwszej kolejności zobowiązanymi do łżenia na utrzymanie dzieci są ich rodzice. W przypadku, gdy ich środki i uprawnienia są niewystarczające do wychowania i utrzymania dzieci, przysługuje pomoc państwa w postaci świadczeń rodzinnych. W sytuacji osób samotnie wychowujących dzieci oznacza to konieczność zasądzenia alimentów na rzecz dziecka od drugiego z rodziców.

Świadczenia rodzinne mają charakter obligatoryjny. Te z nich, które uzależnione są od spełniania kryterium dochodowego są udzielane na roczne okresy zasiłkowe. Przy ustalaniu uprawnień do świadczeń rodzinnych, uzależnionych od kryterium dochodowego, brane są pod uwagę dochody osiągnięte w roku poprzedzającym okres zasiłkowy. W przypadkach określonych w ustawie dochód ten pomniejsza się o dochód utracony lub powiększa o dochód uzyskany.

1.1. Rodzaje świadczeń

Zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych **świadczeniami rodzinnymi** są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne oraz wprowadzony od 1 stycznia 2013 roku specjalny zasiłek opiekuńczy,
- 3) dwa rodzaje zapomóg związanych z urodzeniem się dziecka: jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe) oraz zapomoga z tytułu urodzenia dziecka przyznawana według uznania gminy.

Obok posiadania dziecka na utrzymaniu, głównym kryterium uprawniającym do świadczeń rodzinnych jest przeciętny miesięczny dochód, w przeliczeniu na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe dotyczy dochodu netto, tj. po odliczeniu podatku

dochodowego i składek na ubezpieczenie społeczne oraz na ubezpieczenie zdrowotne i wynosi 574 zł na osobę lub 664 zł na osobę, jeśli w rodzinie wychowuje się dziecko niepełnosprawne. Określone w ustawie kryterium dochodowe powinny spełnić rodziny ubiegające się o zasiłek rodzinny oraz dodatki do niego, a także osoby ubiegające się o specjalny zasiłek opiekuńczy (w tym przypadku kryterium dochodowe wynosi 664 zł na osobę w rodzinie). Od 1 stycznia 2013 r. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekroczy kwoty 1922,00 zł netto.

Niezależnie od wysokości dochodu rodziny przyznawane są: zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne.

Aktualnie kwoty **zasiłku rodzinnego** wynoszą odpowiednio:

- 77 zł na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia;
- 106 zł na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia;
- 115 zł na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z następujących tytułów:

- a) urodzenia dziecka (1000 zł na dziecko; świadczenie jednorazowe);
- b) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (400 zł miesięcznie);
- c) samotnego wychowywania dziecka (170 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej niż 340 zł na wszystkie dzieci, w przypadku dzieci niepełnosprawnych kwotę dodatku zwiększa się o 80 zł, nie więcej niż o 160 zł na wszystkie dzieci);
- d) wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej – na trzecie i kolejne dziecko w rodzinie (80 zł miesięcznie),
- e) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (60 zł na dziecko do 5 roku życia, 80 zł – na dziecko od 5 do 24 roku życia);
- f) rozpoczęcia roku szkolnego (100 zł; świadczenie jednorazowe);
- g) podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania (90 zł na internat/stancję lub 50 zł na dojazd do szkoły).

Aby skorzystać z dodatków należy przede wszystkim mieć prawo do zasiłku rodzinnego. Ponadto, do każdego z dodatków wymagane jest spełnienie dodatkowych warunków związanych z tytułem (powodem) przyznania dodatku. Jednocześnie można pobierać kilka rodzajów dodatków.

Poza zasiłkami rodzinnymi i przysługującymi do nich dodatkami, w ramach świadczeń rodzinnych realizowane są trzy rodzaje **świadczeń opiekuńczych**:

- 1) **zasiłek pielęgnacyjny** (153 zł miesięcznie) – świadczenie przysługuje niezależnie od dochodu rodziny i osoby, dlatego przyznawane jest nie na okres zasiłkowy, lecz na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności. Przeznaczone jest dla niepełnosprawnych dzieci i osób dorosłych niepełnosprawnych w stopniu znacznym (w niektórych przypadkach również w stopniu umiarkowanym) oraz dla osób, które ukończyły 75 lat. Do zasiłku pielęgnacyjnego nie mają prawa osoby, pobierające dodatek pielęgnacyjny wypłacany przy emeryturze lub rencie z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- 2) **świadczenie pielęgnacyjne** (do 30 czerwca 2013 roku -520 zł, od 1 lipca 2013 roku – 620 zł miesięcznie, od 1 maja 2014 roku- 800 zł, od 1 stycznia 2015 roku – 1200 zł, od 1 stycznia 2016 roku – 1300 zł, a od 2017 roku przewidziana jest coroczna waloryzacja) – przyznawane jest osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2012r., poz. 788, z późn. zm.) ciąży obowiązek alimentacyjny (rodzice dziecka, krewni w linii prostej, rodzeństwo, rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem), a także opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba, która opiekując się dzieckiem wystąpiła do sądu o przysposobienie tego dziecka), który rezygnuje lub nie podejmuje pracy zawodowej, by opiekować się dzieckiem niepełnosprawnym wymagającym szczególnej opieki lub w związku z opieką nad dorosłą osobą niepełnosprawną w stopniu znaczącym, wobec której opiekun rezygnujący z pracy jest zobowiązany do alimentacji. Od 1 stycznia 2013 r. świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała: nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.
- 3) **specjalny zasiłek opiekuńczy** (520 zł miesięcznie) – przyznawany jest osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2012r., poz. 788, z późn. zm.) ciąży obowiązek alimentacyjny (rodzice dziecka, krewni w linii prostej, rodzeństwo, rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem). Prawo do tego świadczenia uzależnione jest od kryterium dochodowego, które wynosi 664 zł netto na osobę. Przy ustalaniu dochodu brane są pod uwagę dochody rodziny osoby wymagającej opieki i rodziny osoby sprawującej

opiekę. Poza tym, w okresie od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2014 roku warunkiem otrzymania tego świadczenia była faktyczna rezygnacja z zatrudnienia i innej pracy zarobkowej. Od 1 stycznia 2015 roku, zgodnie z art. 17 pkt 2 lit a ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, zlikwidowany został wymóg rezygnacji z zatrudnienia i innej pracy zarobkowej – osoba obecnie może pobierać specjalny zasiłek opiekuńczy nie tylko kiedy rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej ale również kiedy jej nie podejmuje. O świadczenie to może również ubiegać się osoba, która sprawuje opiekę nad niepełnosprawnym małżonkiem. Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, które nie spełniają warunków otrzymywania świadczenia pielęgnacyjnego, w tym m.in. z powodu daty powstania niepełnosprawności osoby wymagającej opieki.

Do katalogu świadczeń rodzinnych zaliczają się również dwa rodzaje zapomóg wypłacanych w związku z urodzeniem się dziecka:

- 1) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka w wysokości 1000 zł; prawo do tego świadczenia uzależnione jest od kryterium dochodowego, które wynosi miesięcznie 1922 zł netto na osobę w rodzinie. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu. Pozostawanie pod opieką medyczną potwierdza się zaświadczeniem.
- 2) zapomoga uchwalana i wypłacana przez gminę z jej środków własnych (świadczenie uznaniowe); gmina sama decyduje, czy będzie dodatkowo realizować tego rodzaju świadczenie, ustala kryteria nabycia prawa do świadczenia oraz jego wysokość.

Tym samym, w systemie świadczeń rodzinnych są aż trzy różne rodzaje świadczeń związanych z urodzeniem dziecka (dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka zwana potocznie „becikowym” oraz zapomoga gminna), z czego dwa rodzaje świadczeń są obligatoryjne, a jedno – fakultatywne (gminna zapomoga).

Za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy opłacane są **składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe**. Organ realizujący świadczenia rodzinne opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od podstawy odpowiadającej odpowiednio wysokości świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia (25-letni okres składkowy

i nieskładkowy, z zastrzeżeniem art. 87 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.). Składek nie opłaca się za osoby podlegające obowiązkowi ubezpieczenia społecznego z innego tytułu.

Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane są za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu.

1.2. Zmiany w systemie świadczeń rodzinnych wprowadzone w okresie od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2014 roku.

Zmiany wprowadzone do systemu świadczeń rodzinnych w 2012 r.

Najważniejsze zmiany w systemie świadczeń rodzinnych wprowadzone zostały:

1) *ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307, z późn. zm.)* wprowadzono od 1 stycznia 2012 roku zmiany, w szczególności w zakresie:

- zmiany zapisu art. 3 pkt 1 lit a ustawy o świadczeniach rodzinnych dotyczącego zasad obliczania dochodu przy ustalaniu prawa do świadczeń rodzinnych. Zmiana polegała na jednoznacznym wskazaniu jakie rodzaje przychodów opodatkowanym podatkiem dochodowym od osób fizycznych składają się na dochód na podstawie, którego ustalane jest prawo do świadczeń rodzinnych (art. 27, 30b, 30c i 30e ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych - Dz. U. Nr 139, poz. 992 z późn. zm.).
- doprecyzowania sposobu ustalania dochodu, w szczególności poprzez wprowadzenie instytucji dochodu uzyskanego w roku poprzedzającym rozpoczęcie się okresu zasiłkowego. Tym samym prawo do świadczeń rodzinnych ustalane jest na podstawie dochodu zbliżonego do dochodu faktycznie uzyskiwanego przez rodzinę w okresie pobierania świadczeń, a nie dochodu zaniżonego, co miało miejsce w przypadku osób, które dopiero pod koniec roku osoby podjęły pracę (po podziale ich rocznego dochodu przez liczbę miesięcy w roku wykazywany był dochód znacznie zaniżony względem dochodu faktycznie przez nich miesięcznie otrzymywanego).

- wyłączenia z katalogu dochodów, branych pod uwagę przy ustalaniu prawa do świadczeń rodzinnych, dochodów uczniów i studentów ze stypendiów o charakterze motywacyjnym
  - rozszerzenia katalogu dochodu utraconego i uzyskanego o dochód z zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub zasiłku macierzyńskiego, przysługujących po utracie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.
- 2) ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej - Dz. U. z 2013 r. poz. 135 (ustawa weszła w życie 1 stycznia 2012 roku), w związku z wprowadzeniem nowych form pieczy zastępczej
- zostało doprecyzowane, że prawo do świadczeń rodzinnych nie przysługuje na dzieci, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej, zarówno tej instytucjonalnej, jak i w rodzinnych formach pieczy zastępczej (gdyż na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej wypłacane są z budżetu państwa środki finansowe na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).
- 3) na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2012 roku w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę do ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. poz. 959), od 1 listopada 2012 roku, wydanego po przeprowadzanej co trzy lata weryfikacji kwot świadczeń rodzinnych i wysokości kryteriów dochodowych (zgodnie z art. 18 ustawy o świadczeniach rodzinnych):
- podwyższono od 1 listopada 2012 roku kwoty kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń rodzinnych, z 504 zł do 539 zł na osobę w rodzinie, a w rodzinach wychowujących dziecko niepełnosprawne z 583 zł do 623 zł na osobę w rodzinie (wzrost o 6,9%).
  - podwyższono kwoty zasiłków rodzinnych:
    - z 68 zł do 77 zł na dziecko w wieku do 5 lat (wzrost o 13,2 %),
    - z 91 zł do 106 zł na dziecko w wieku od 6 do 18 lat (wzrost o 16,5 %),
    - z 98 zł do 115 zł na dziecko w wieku od 19 do 24 lat (wzrost o 17,3 %).

- Ustalono drugi etap podwyżki kryteriów dochodowych od 1 listopada 2014 roku, do kwot 574 zł na osobę w rodzinie i 664 zł na osobę dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym.

Zmiany wprowadzone w systemie świadczeń rodzinnych w 2013 r.

Najważniejsze zmiany w systemie świadczeń rodzinnych wprowadzone zostały:

- 1) *ustawą z dnia 12 października 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2012, poz. 1255) od 1 stycznia 2013 r.*
  - prawo do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowego), uzależnione zostało od kryterium dochodowego, które wynosi 1922 zł miesięcznie w przeliczeniu na osobę w rodzinie.
- 2) *ustawą z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1548) od 1 stycznia 2013 roku, w szczególności takie zmiany jak:*
  - wprowadzenie nowego świadczenia opiekuńczego – specjalnego zasiłku opiekuńczego. Prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego uzależnione zostało od kryterium dochodowego, które w 2013 roku wynosiło 623 zł netto na osobę (od 1 listopada 2014 roku kryterium uprawniające do specjalnego zasiłku opiekuńczego wynosi 664 zł. Przy ustalaniu dochodu brane są pod uwagę dochody rodziny osoby wymagającej opieki i rodziny osoby sprawującej opiekę. W okresie od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2014 roku warunkiem otrzymania tego świadczenia była faktyczna rezygnacja z zatrudnienia i innej pracy zarobkowej. (Od 1 stycznia 2015 roku, zgodnie z art. 17 pkt 2 lit a ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, zlikwidowany został wymóg rezygnacji z zatrudnienia i innej pracy zarobkowej – osoba obecnie może pobierać specjalny zasiłek opiekuńczy nie tylko kiedy rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej ale również kiedy jej nie podejmuje. O świadczenie to może również ubiegać się osoba, która sprawuje opiekę nad niepełnosprawnym małżonkiem. Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, które nie spełniają warunków otrzymywania świadczenia pielęgnacyjnego, w tym m.in. z powodu daty powstania niepełnosprawności osoby wymagającej opieki.

Specjalny zasiłek opiekuńczy wypłacany jest w wysokości 520 zł miesięcznie. Ustalając prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego konieczne jest przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego przez pracownika socjalnego, na zlecenie organu właściwego, oraz jego aktualizacji po upływie 6 miesięcy. Specjalny zasiłek opiekuńczy nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do świadczenia pielęgnacyjnego).

- zmiana zasad przyznawania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. Od 1 stycznia 2013 roku prawo do świadczenia pielęgnacyjnego uzależnione jest od daty powstania niepełnosprawności osoby wymagającej opieki – świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby niepełnosprawnej powstała do ukończenia 18. roku życia lub, w przypadku nauki w szkole lub w szkole wyższej, do ukończenia 25. roku życia. Ponadto określono przypadki, kiedy o świadczenie pielęgnacyjne może ubiegać się osoba spokrewniona z osobą niepełnosprawną w stopniu dalszym niż pierwszy. Świadczenie pielęgnacyjne wypłacane było od 1 stycznia 2013 roku do 30 czerwca 2013 roku w kwocie 520 zł, natomiast od 1 lipca 2013 roku w kwocie 620 zł. dodatkowo, w okresie od 1 stycznia 2013 roku do 30 czerwca 2013 roku osobom uprawnionym do świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie przepisów, obowiązujących od 1 stycznia 2013 roku, przysługiwał dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego w wysokości 100 zł miesięcznie.
- od 1 lipca 2013 roku decyzje o przyznaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, wydane na podstawie przepisów obowiązujących do 31 grudnia 2012 roku, wygasły z mocy prawa, na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw. Przepis ten został uznany za niekonstytucyjny wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 grudnia 2013 roku sygn. akt K 27/13 – wyrok ten realizowany jest od 15 maja 2014 roku ustawą z dnia 4 maja 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014r., poz. 567).

3) *ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw.*(Dz. U. z 2012 r. poz. 637) od 1 stycznia 2013 r. wprowadzono:

- zmiany w zakresie opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby, które pobierały i pobierają świadczenie pielęgnacyjne. Organy właściwe wypłacające świadczenie pielęgnacyjne w okresie od 1 stycznia 2013 roku do 30 czerwca 2013 roku wyrównywały składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe do niezbędnego 25-letniego okresu ubezpieczenia, z zastrzeżeniem art. 87 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uzależniającego długość okresu ubezpieczenia od daty, w której osoba osiąga wiek emerytalny. Wyrównywanie składek objęło osoby aktualnie pobierające świadczenie pielęgnacyjne, jak i osoby uprawnione do świadczenia pielęgnacyjnego w poprzednich latach, które nie miały odprowadzanych składek przez wymagany 25-letni okres ubezpieczeniowy, z zastrzeżeniem wcześniej wymienionego art. 87 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zmiany wprowadzone w systemie świadczeń rodzinnych w 2014 r.

- 1) na podstawie *ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 roku, poz. 567)*, która weszła w życie 15 maja 2014 roku,
  - przywrócono prawo do świadczeń opiekuńczych osobom, którym prawo do świadczenia pielęgnacyjnego wygasło z mocy prawa z dniem 1 lipca 2013 r., na podstawie uznanego za niekonstytucyjny art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw. Opiekunom osób niepełnosprawnych, którzy utracili od 1 lipca 2013 roku prawo do świadczenia pielęgnacyjnego przysługuje obecnie zasiłek dla opiekunów, o ile spełniali warunki ustawy o świadczeniach rodzinnych na dzień 31 grudnia 2012 roku. Zasiłek dla opiekuna wypłacany jest w wysokości 520 zł miesięcznie (tj. w takiej samej wysokości, jak świadczenie pielęgnacyjne wypłacane do czasu jego wygaśnięcia). Zasiłek dla opiekunów przysługuje z wyrównaniem od 1 lipca 2013 roku oraz na bieżąco, o ile osoba spełniała i nadal spełnia warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 roku. Za okres od 1 lipca 2013 roku do dnia wejścia w życie ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, czyli do 15 maja 2014 roku,

zasiłek dla opiekuna wypłacany był wraz z odsetkami ustawowymi. Za osoby pobierające zasiłek dla opiekunów opłacane są składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i zdrowotne.

2) *Zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2014 r., o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 30 kwietnia 2014 roku, poz. 559)*

- podwyższono kwotę świadczenia pielęgnacyjnego z 620 zł do 800 zł w okresie od 1 maja 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. oraz do kwoty 1200 zł miesięcznie w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. i do kwoty 1300 zł miesięcznie (równowartość kwoty najniższego wynagrodzenia netto) od 1 stycznia 2016 r.
- od 1 stycznia 2017 roku przewidziana została coroczna waloryzacja wysokości świadczenia pielęgnacyjnego o procentowy wskaźnik wzrostu minimalnego wynagrodzenia za pracę.

3) *zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2012 roku w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę do ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. poz. 959)*

- od 1 listopada 2014 roku kryterium dochodowe uprawniające do zasiłku rodzinnego wzrosło z 539 zł na osobę w rodzinie do 574 zł, a dla rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym i dla osoby ubiegającej się o specjalny zasiłek opiekuńczy z 623 zł na osobę w rodzinie do 664 zł.

Dodatkowa pomoc finansowa dla osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne przyznana na podstawie uchwał i rozporządzeń Rady Ministrów.

1. W okresie od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku Rada Ministrów, na podstawie poniżej wskazanych uchwał i rozporządzeń, przyznała dodatkową pomoc w wysokości 100 miesięcznie dla rodziców dzieci niepełnosprawnych pobierających świadczenie pielęgnacyjne.

- Uchwały Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne w okresie od stycznia do marca 2012 roku oraz rozporządzenia RM

w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne (Dz. U. Nr 295, poz. 1746).

- Uchwały Rady Ministrów z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne w okresie od kwietnia do czerwca 2012 roku oraz rozporządzenia RM w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne (Dz. U. z dnia 18 maja 2012 r., poz. 551).
  - Uchwały Nr 104/2012 Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne w okresie od lipca do grudnia 2012 roku oraz rozporządzenia RM w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne (Dz. U. z dnia 28 czerwca 2012 r., poz. 732).
2. W okresie od 1 kwietnia 2013 roku do 31 grudnia 2014 roku Rada Ministrów, na podstawie poniżej wskazanych uchwał i rozporządzeń, przyznała dodatkową pomoc w wysokości 200 miesięcznie dla osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne.
- Uchwały Nr 48/2013 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego w okresie od kwietnia do grudnia 2013 roku oraz rozporządzenia RM w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego (Dz. U. z dnia 29 marca 2013 r., poz. 413).
  - Uchwały Nr 230/2013 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego w okresie od stycznia do marca 2014 roku oraz rozporządzenia RM w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego (Dz. U. z dnia 31 grudnia 2013 r., poz. 1741). Rozporządzenie to zostało zmienione rozporządzeniem 12 marca 2014 roku poz. 320, które przedłużyło realizację rządowego programu do grudnia 2014 roku.

2. Realizacja świadczeń rodzinnych

Świadczenia rodzinne realizowane są ze środków budżetu państwa będących w dyspozycji wojewodów, z przeznaczeniem na świadczenia rodzinne realizowane przez gminy oraz zadania związane z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego w obszarze świadczeń rodzinnych na podstawie przepisów UE, realizowane przez marszałka. Ustawa zawiera przepisy pozwalające gminom dodatkowo wspierać rodziny w ramach systemu świadczeń rodzinnych – poprzez przyznanie, w drodze uchwały rady gminy, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka (na podstawie art. 22a ustawy) lub poprzez zwiększenie kwot dodatków do zasiłku rodzinnego (na podstawie art. 15a ustawy). Te dodatkowe świadczenia gminy finansują ze środków własnych.

2.1. Informacja o sytuacji dochodowej rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych

W 2012 r. ze świadczeń rodzinnych uzależnionych od dochodu korzystało 1 285,5 tys. rodzin, w tym 47,5%, tj. 610,9 tys. stanowiły rodziny o dochodach na osobę nie wyższych niż połowa kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń, 46,1% rodzin (593 tys.) osiągało dochody na osobę w przedziale od połowy kryterium do wysokości kryterium dochodowego. Dochody powyżej 583 zł /osobę osiągało 6,4% (81,7 tys.) rodzin korzystających ze świadczeń.

W 2013 r. ze świadczeń rodzinnych uzależnionych od dochodu korzystało 1 202,4 tys. rodzin, tj. o 6,5% mniej niż w 2012 r. (1 285,5 tys.), w tym 34,2%, tj. 411,6 tys. rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych w 2013 r., nie osiągało dochodów wyższych niż 200 zł/osobę, a 57,2% rodzin (687,8 tys.) osiągało dochody w przedziale od 200 zł/osobę do wysokości kryterium dochodowego. Dochody powyżej poziomu kryterium dochodowego osiągnęło 4% rodzin korzystających ze świadczeń (47,7 tys.).

W 2014 r. ze świadczeń rodzinnych uzależnionych od dochodu korzystało 1 114,2 tys. rodzin, tj. o 7,3% mniej niż w 2013 r., w tym 33,8% rodzin, tj. 377,1 tys. rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych w 2014 r. nie osiągało dochodów a osobę wyższych niż 200 zł, a 61,7% rodzin (687,6 tys.) osiągało dochody na osobę w przedziale od 200 zł do wysokości kryterium dochodowego. Dochody powyżej poziomu kryterium dochodowego osiągnęło 4,4% rodzin korzystających ze świadczeń (49,5 tys.).

Zatem, pomimo, iż kwota kryterium dochodowego warunkująca prawo do świadczeń rodzinnych została od 1 listopada 2012 r. podwyższona, systematycznie zmniejsza się liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych. Jednocześnie jednak zmniejszył się wśród nich (z ok. 48% w 2012 r. do 34% w 2014 r.) udział rodzin o dochodach poniżej 200 zł/osobę, oraz odpowiednio zwiększył się (z ok. 52% do 66%) udział rodzin o dochodach powyżej 200 zł/osobę.

2.2. Świadczenia zależne od kryterium dochodowego

Liczba korzystających

W latach 2012-2014 w systemie świadczeń rodzinnych nastąpił spadek liczby osób korzystających ze świadczeń rodzinnych uzależnionych od dochodu, co obrazuje Tabela 1. Spadek ten dotyczył wszystkich rodzajów świadczeń (za wyjątkiem specjalnego zasiłku opiekuńczego, który wprowadzony został w 2013 r.)

Tabela.1. Liczba osób korzystających ze świadczeń rodzinnych uzależnionych od dochodu w latach 2012-2014

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2012 (przeciętna miesięczna*)	Rok 2013 (przeciętna miesięczna*)	Rok 2014 (przeciętna miesięczna*)	2013 Poprzedni rok =100	2014 Poprzedni rok =100	2014 2012 rok =100
-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-	-7-	-8-
1.	Zasiłek rodzinny	2 521 798	2 337 668	2 159 426	93	92	86
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, z tego z tytułu:	x	x	x	x	x	X
2.1	- urodzenia dziecka	132 687	133 292	115 753	100,5	87	87
2.2	- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	81 550	68 466	46 004	84	67	56
2.3	- samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych**	1	1	0	100	0	0
2.4.	- samotnego wychowywania dziecka	120 469	111 547	102 812	93	92	85
2.5.	- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	151 149	145 021	137 570	96	95	91
2.5.1.	do 5 roku życia	25 772	25 244	23 490	98	93	91
2.5.2.	powyżej 5 roku życia	125 377	119 778	114 080	96	95	91
2.6.	- rozpoczęcia roku szkolnego	1 843 455	1 723 984	1 618 809	94	94	88
2.7.	- podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania	267457	239 864	218 902	90	91	82

2.7.1.	na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	22 855	21 516	20 523	94	95	90
2.7.2.	na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	244 602	218 348	198 379	89	91	81
2.8.	- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	418 589	382 830	353 958	91	92	85
3.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	x	5 948	12 793	x	215	x
4.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	373 130	272 647	278 850	73	102	75

* W przypadku świadczeń jednorazowych - suma roczna. Dotyczy dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu: urodzenia dziecka i rozpoczęcia roku szkolnego, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka,

** Świadczenie wygasające, wypłacane za zasadzie praw nabytych.

Natomiast skala spadku liczby świadczeniobiorców jest zróżnicowana w zależności od rodzaju świadczenia. W największym stopniu dotyczy to dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (w 2014 r. spadek o 44% w stosunku do 2012 r.), jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka (spadek o 25%), dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła (o 19%), dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka (o 15%), dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej (o 15%). W przypadku pozostałych świadczeń spadek zawierał się w granicach 9%-14% w 2014 r. w stosunku do 2012 r.

Spadek liczby odbiorców świadczeń rodzinnych zależnych od kryterium dochodowego spowodowany był kumulowaniem się następujących zjawisk¹:

- wzrostu dochodów rodzin,
- relatywnie niskiego kryterium dochodowego,
- zmniejszania się liczby dzieci w wieku do 18 lat,
- zmniejszania się liczby dzieci w rodzinach,
- zmian w przepisach w zakresie urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego.

¹ Szczegółowe dane na temat zmiany sytuacji dochodowej i demograficznej rodzin zostały zawarte w „Informacji o sytuacji dochodowej rodzin posiadających dzieci na utrzymaniu”

Wydatki

W latach 2012-2014 nastąpił wzrost wydatków budżetu państwa na zasiłek rodzinny, natomiast spadek wydatków na pozostałe świadczenia; zmiany obrazuje Tabela 2.

Spadek wydatków na zasiłki rodzinne w 2014 r. w stosunku do roku 2012 r. wyniósł 3%. W przypadku pozostałych świadczeń, największy spadek wydatków dotyczył dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (spadek w 2014 r. w stosunku do 2012 r. o 44%), jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka (spadek o 25%), dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła (o 19%), dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka (o 14%). Spadek wydatków na zasiłki rodzinne wynikał m. in. z faktu zmniejszającej się liczby świadczeniobiorców uprawnionych do świadczeń w związku z przekroczeniem kwoty kryterium dochodowego.

Tabela 2. Wydatki na świadczenia rodzinne uzależnione od kryterium dochodowego w latach 2012-2014

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2012 (w tys. zł)	Rok 2013 (w tys. zł)	Rok 2014 (w tys. zł)	2013 rok poprzedni =100	2014 rok poprzedni =100	2014 2009 rok =100
-1-	-2-	-3	-4-	-5-	-6-	-7-	-8-
1.	Zasiłek rodzinny	2 651 452	2 782 722	2 576 011	105	93	97
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, z tego z tytułu:	1 662 049	1 511 531	1 314 451	91	87	79
2.1	- urodzenia dziecka	132 685	133 288	115 754	100	87	87
2.2	- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	380 210	316 812	213 205	83	67	56
2.3	- samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych*	4	1	1	25	100	25
2.4.	- samotnego wychowywania dziecka	252 605	234 111	216 204	93	92	86
2.5.	- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	138 915	133 163	126 422	96	95	91
2.5.1	do 5 roku życia	18 556	18 176	16 914	98	93	91
2.5.2	powyżej 5 roku życia	120 359	114 987	109 508	96	95	91
2.6.	- rozpoczęcia roku szkolnego	184 345	172 398	161 880	94	94	88

2.7.	- podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania	171 441	154 242	141 187	90	92	82
2.7.1	na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	24 680	23 232	22 160	94	95	90
2.7.2	na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	146 761	131 009	119 027	89	91	81
2.8.	- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	401 843	367 516	339 798	91	92	85
3.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	x	45 417**	101 047**	x	222	x
4.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	373 125	272 640	278 851	73	102,3	75

* Świadczenie wygasające, wypłacane za zasadzie praw nabytych

** wydatki wraz ze składkami na ubezpieczenie zdrowotne i emerytalno-rentowe

2.3. Świadczenia opiekuńcze

W 2013 r. wypłacono przeciętnie miesięcznie 927 tys. zasiłków pielęgnacyjnych, czyli o 1% więcej niż w 2012 r. (918 tys.). Wydatki na to świadczenie wyniosły 1 702 756 tys. zł i były o 1% wyższe niż w 2012 roku (1 684 659 tys. zł).

W 2014 r. wypłacono przeciętnie miesięcznie 926,9 tys. zasiłków pielęgnacyjnych, czyli na podobnym poziomie jak w 2013 r. i o 1% więcej niż w 2012 r. Wydatki na zasiłek pielęgnacyjny wyniosły 1 701 769 tys. zł, co stanowi spadek o 0,06% w porównaniu do 2013 r. i wzrost o 1% w porównaniu do 2012 r. Zatem zauważyć należy stabilizację liczby świadczeniobiorców zasiłku pielęgnacyjnego i wydatków na to świadczenie.

W 2013 r. wypłacono przeciętnie miesięcznie 163,9 tys. świadczeń pielęgnacyjnych, czyli o 26,7% mniej niż w roku 2012 (223,5 tys.). Wydatki na świadczenie pielęgnacyjne oraz składki zdrowotne i emerytalno-rentowe wyniosły 1 380 360 tys. zł, czyli o 15% mniej niż w roku 2012. Jednocześnie wydatki na rządowy program wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego za okres kwiecień - grudzień 2013 r. wyniosły 175 277 tys. zł, a na dodatki do świadczenia pielęgnacyjnego 57 710 tys. zł

W 2014 r. wypłacono 105,9 tys. świadczeń pielęgnacyjnych, czyli o 35,4% mniej niż w roku 2013 i o 53% mniej w stosunku do 2012 r. Wydatki na świadczenia pielęgnacyjne oraz składki zdrowotne i emerytalno-rentowe wyniosły 1 150 683 tys. zł czyli o 30% mniej niż w 2012 r. Jednocześnie wydatki na rządowy program wspierania osób uprawnionych

do świadczenia pielęgnacyjnego wyniosły 248 830 tys. zł, a na dodatki do świadczenia pielęgnacyjnego 220 tys. zł

Spadek liczby świadczeniobiorców świadczenia pielęgnacyjnego wiąże się z wprowadzeniem zmian do ustawy o świadczeniach rodzinnych ograniczających grono osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego. Część tych osób uzyskała natomiast uprawnienia do specjalnego zasiłku opiekuńczego uzależnionego od dochodu, natomiast od 2014 r. osoby, które utraciły uprawnienia do świadczenia pielęgnacyjnego na skutek zmian w ustawie o świadczeniach rodzinnych uzyskały prawo do zasiłku dla opiekuna.

W 2014 r. przeciętna miesięczna liczba świadczeniobiorców zasiłku dla opiekuna wynosiła 66,2 tys. osób, a łączne wydatki na zasiłki dla opiekuna wraz z zasiłkami dla opiekuna za okres od lipca 2013 r. i składkami na ubezpieczenie zdrowotne i emerytalno-rentowe wyniosły 796 821 tys. zł.

Tabela. 3. Wydatki na zasiłki pielęgnacyjne, świadczenie pielęgnacyjne, dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego, rządowy program wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna.

Wyszczególnienie	2012 ¹	2013 ²	2014 ³
wydatki w tys. zł	3 307 229	3 366 273	3 852 264

¹ Wydatki na świadczenie pielęgnacyjne i zasiłek pielęgnacyjny wraz ze składkami na ubezpieczenie emerytalno-rentowe i zdrowotne, bez kosztów obsługi.

² Wydatki na zasiłki pielęgnacyjne, świadczenie pielęgnacyjne, dodatki do świadczenia pielęgnacyjnego, bez kosztów obsługi, rządowy program wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego za okres kwiecień - grudzień 2013 r., zasiłek dla opiekunów i specjalny zasiłek opiekuńczy oraz składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe i zdrowotne,

³ Wydatki na zasiłki pielęgnacyjne, świadczenie pielęgnacyjne, dodatki do świadczenia pielęgnacyjnego bez kosztów obsługi, rządowy program wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego, zasiłek dla opiekunów i specjalny zasiłek opiekuńczy oraz składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe i zdrowotne.

Jak wynika z danych z Tabeli 3 różnorodne zmiany w latach 2012 – 2014 w zakresie rozwiązań prawnych dla opiekunów osób niepełnosprawnych nie spowodowały zmniejszenia wydatków budżetu państwa ogółem na te rozwiązania, ale nawet wzrost tych wydatków, w tym relatywnie najwyższy (o ok. 500 mln zł rocznie) w 2014 r.

Koszty obsługi świadczeń rodzinnych przez gminy wynoszą, zgodnie z art. 33 ust. 2a ustawy o świadczeniach rodzinnych, 3% otrzymanej dotacji celowej z budżetu państwa.

W 2012 r. wydatki bieżące na obsługę świadczeń rodzinnych wyniosły **283 693 tys. zł**, z czego:

Dotacja z budżetu państwa pokryła 81,3% wydatków na obsługę.

W 2013 r. wydatki bieżące na obsługę świadczeń rodzinnych wyniosły **328 116 tys. zł** i były o 15,7% wyższe niż w 2012 r. Dotacja z budżetu państwa w kwocie **231 238 tys. zł** pokryła 70,4% wydatków na obsługę.

W 2014 r. wydatki bieżące na obsługę świadczeń rodzinnych wyniosły **355 390 tys. zł** i były wyższe o 8,3% niż w 2013 r. Gminy sfinansowały 69,9% (248 390 tys. zł) kosztów obsługi świadczeń rodzinnych z dotacji z budżetu państwa.

3. Podsumowanie

W latach 2012-2014 można zaobserwować ciągły spadek liczby osób korzystających ze świadczeń rodzinnych. Jest to związane z ciągłym zmniejszaniem się liczby rodzin spełniających kryterium dochodowe, a także ze zmniejszaniem się liczby dzieci w wieku uprawniającym do zasiłku rodzinnego.

W 2012 r. ogółem z budżetu państwa na świadczenia rodzinne, składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe i zdrowotne oraz koszty obsługi świadczeń rodzinnych wydano 8 224 mln zł, w 2013 r. – 8 253 mln zł, a w 2014 r. – 8 473 mln zł (wraz z wydatkami na zasiłek dla opiekuna). W 2013 r. w porównaniu do 2012 r. nastąpił wzrost wydatków na świadczenia rodzinne o 0,3 %. Było to wynikiem przede wszystkim podwyższenia od 1 listopada 2012 r. kwot niektórych świadczeń rodzinnych. Natomiast w 2014 r. w stosunku do 2013 r. nastąpił wzrost wydatków o 2,7%.